

Spis treści

Wstęp

Anna Kiss, Adam Matkowski

XIII

1. Rośliny o działaniu toksycznym ośrodkowym

Anna Kiss

1

1.1. Rośliny zawierające związki cyjanogenne blokujące enzymy łańcucha oddechowego (porażenie ośrodkowego oddechowego)

1

Składniki toksyczne

3

Mechanizm działania toksycznego i objawy zatrucia

3

Przypadki zatruc/ekspozycji

6

Rokowania/leczenie

10

1.2. Rośliny działające drgawkotwórczo poprzez wpływ na układ

GABA-ergiczny

10

Rośliny zawierające poliacetyleny (cykutoksynę lub oenantotoksynę)

10

Szaleń jadowity i inne rośliny zawierające poliacetyleny

10

Charakterystyka botaniczna

13

Najczęściej mylone rośliny jadalne

14

Składniki toksyczne

14

Mechanizm działania toksycznego i objawy zatrucia

18

Przypadki zatruc/ekspozycji

19

Rokowania/leczenie

20

Rośliny zawierające tujon oraz inne toksyczne składniki olejków eterycznych

20

Składniki toksyczne

21

Mechanizm działania toksycznego i objawy zatrucia

22

Przypadki zatruc/ekspozycji

23

Rokowania/leczenie

24

1.3. Rośliny zawierające związki oddziałujące na receptory nikotynowe porażające ośrodkowy układ nerwowy i zwoje układu autonomicznego

25

Rośliny zawierające cytyzynę

29

Złotokap pospolity

29

Charakterystyka botaniczna

31

Najczęściej mylone rośliny jadalne

31

Składniki toksyczne

32

Mechanizm działania toksycznego i objawy zatrucia

32

Przypadki zatruc/ekspozycji

33

Rokowania/leczenie

34

Rośliny zawierające koniinę

34

Szczwół plamisty

35

Charakterystyka botaniczna	35
Najczęściej mylone rośliny jadalne	37
Składniki toksyczne	37
Mechanizm działania toksycznego i objawy zatrucia	37
Przypadki zatruć/ekspozycji	40
Rokowania/leczenie	42
1.4. Rośliny zawierające deliriantyczne związki porażające układ przywspółczulny (antycholinergiczne)	42
Rośliny zawierające alkaloidy tropanowe	45
Pokrzyk wilcza jagoda	45
Charakterystyka botaniczna	45
Najczęściej mylone rośliny jadalne	47
Składniki toksyczne	47
Mechanizm działania toksycznego i objawy zatrucia	47
Przypadki zatruć/ekspozycji	50
Rokowania/leczenie	53
Bieluń dziędzierzawa i inne gatunki z rodzaju <i>Datura</i>	53
Charakterystyka botaniczna	55
Najczęściej mylone rośliny jadalne	56
Składniki toksyczne	56
Mechanizm działania toksycznego i objawy zatrucia	56
Przypadki zatruć/ekspozycji	58
Rokowania/leczenie	64
Bieluń pachnący i inne gatunki, hydrydy lub odmiany z rodzaju <i>Brugmansia</i>	64
Charakterystyka botaniczna	66
Składniki toksyczne	66
Mechanizm działania toksycznego i objawy zatrucia	66
Przypadki zatruć/ekspozycji	67
Rokowania/leczenie	67
Piśmiennictwo	68

2. Rośliny o działaniu toksycznym na układ sercowo-naczyniowy

Andrzej Patyra, Adam Matkowski **77**

2.1. Rośliny o działaniu kardiotoksycznym zawierające glikozydy kardenolidowe	78
Naparstnica purpurowa	78
Charakterystyka botaniczna	79
Najczęściej mylone rośliny jadalne	80
Składniki toksyczne	80
Mechanizm działania toksycznego i objawy zatrucia	83
Przypadki zatruć/ekspozycji	86
Rokowania/leczenie	90
Konwalia majowa	91
Charakterystyka botaniczna	92
Najczęściej mylone rośliny jadalne	93
Składniki toksyczne	94

Mechanizm działania toksycznego i objawy zatrucia	95
Przypadki zatruc/ekspozycji	96
Rokowania/leczenie	97
Oleander pospolity	98
Charakterystyka botaniczna	98
Najczęściej mylone rośliny jadalne	98
Składniki toksyczne	101
Mechanizm działania toksycznego i objawy zatrucia	102
Przypadki zatruc/ekspozycji	102
Rokowania/leczenie	104
2.2. Rośliny o działaniu kardiotoksycznym i działaniu toksycznym na układ krążenia i układ oddechowy	105
Ciemiężycza	105
Charakterystyka botaniczna	107
Najczęściej mylone rośliny jadalne	109
Składniki toksyczne	109
Mechanizm działania toksycznego i objawy zatrucia	110
Przypadki zatruc/ekspozycji	111
Rokowania/leczenie	113
Tojad	113
Charakterystyka botaniczna	116
Najczęściej mylone rośliny jadalne	116
Składniki toksyczne	118
Mechanizm działania toksycznego i objawy zatrucia	118
Przypadki zatruc/ekspozycji	120
Rokowania/leczenie	121
Cis pospolity	124
Charakterystyka botaniczna	125
Najczęściej mylone rośliny jadalne	126
Składniki toksyczne	126
Mechanizm działania toksycznego i objawy zatrucia	127
Przypadki zatruc/ekspozycji	128
Rokowania/leczenie	131
Zimowit jesienny	135
Charakterystyka botaniczna	135
Najczęściej mylone rośliny jadalne	137
Składniki toksyczne	137
Mechanizm działania toksycznego i objawy zatrucia	138
Przypadki zatruc/ekspozycji	139
Rokowania/leczenie	140
Piśmiennictwo	145

3. Rośliny o działaniu nefrotoksycznym

<i>Anna Kiss</i>	157
3.1. Rośliny zawierające kwas szczawiowy	157
Szczaw	159
Charakterystyka botaniczna	159

Składniki toksyczne	162
Rabarbar lub rzewień	162
Charakterystyka botaniczna	162
Składniki toksyczne	165
3.2. Rośliny zawierające kwas arystolochowy i jego pochodne	169
Kopytnik pospolity	173
Charakterystyka botaniczna	173
Kokornak	174
Charakterystyka botaniczna	175
3.3. Rośliny zawierające ptakwilozyd	181
Orlica pospolita	181
Charakterystyka botaniczna	182
Składniki toksyczne	183
Mechanizm działania toksycznego i objawy zatrucia	184
Przypadki zatruć/ekspozycji	184
Rokowania/leczenie	186
Piśmiennictwo	186

4. Rośliny o działaniu gastrotoksycznym

<i>Anna Kiss, Adam Matkowski</i>	189
4.1. Rośliny zawierające rafidy szczawianu wapnia	189
Obrazki plamiste	190
Charakterystyka botaniczna	192
Najczęściej mylone rośliny jadalne	192
Składniki toksyczne	192
Mechanizm działania toksycznego i objawy zatrucia	194
Przypadki zatruć/ekspozycji	194
Rokowania/leczenie	198
4.2. Rośliny zawierające diterpeny o działaniu miejscowo drażniącym	198
Wilczomlecz	198
Charakterystyka botaniczna	201
Wawrzynek wilczełyko	202
Charakterystyka botaniczna	202
4.3. Rośliny zawierające saponiny o działaniu miejscowo drażniącym	207
Przypadki zatruć/ekspozycji	207
Rokowania/leczenie	211
4.4. Rośliny zawierające kukurbitacyny o działaniu miejscowo drażniącym	211
Przestęp	213
Charakterystyka botaniczna	214
4.5. Rośliny zawierające alkaloidy steroidowe	218
Psianka	218
Charakterystyka botaniczna	219
4.6. Rośliny zawierające alkaloidy Amaryllidaceae	226
Narcyz	226
Charakterystyka botaniczna	228
Najczęściej mylone rośliny jadalne	228

Składniki toksyczne	228
Mechanizm działania toksycznego i objawy zatrucia	230
Przypadki zatruć/ekspozycji	230
Rokowania/leczenie	232
4.7. Inne rośliny, których owoce mogą wywołać niegroźne objawy ze strony przewodu pokarmowego o nie w pełni zidentyfikowanych związkach toksycznych	233
4.8. Rośliny zawierające toksalbuminy	236
Rącznik pospolity	237
Charakterystyka botaniczna	238
Składniki toksyczne	239
Mechanizm działania toksycznego i objawy zatrucia	240
Przypadki zatruć/ekspozycji	242
Rokowania/leczenie	245
Jemioła pospolita	246
Charakterystyka botaniczna	246
Składniki toksyczne	248
Mechanizm działania toksycznego i objawy zatrucia	249
Przypadki zatruć/ekspozycji	249
Rokowania/leczenie	250
Piśmiennictwo	250

5. Rośliny o działaniu hepatotoksycznym

<i>Anna Kiss</i>	255
5.1. Rośliny zawierające alkaloidy pirolizydynowe	255
Najczęściej mylone rośliny jadalne lub lecznicze	260
Składniki toksyczne	261
Mechanizm działania toksycznego i objawy zatrucia	264
Przypadki zatruć/ekspozycji	267
Rokowania/leczenie	270
5.2. Rośliny zawierające diterpeny pochodne teukryny	270
Ożanka	271
Charakterystyka botaniczna	273
Najczęściej mylone rośliny jadalne	274
Składniki toksyczne	274
Mechanizm działania toksycznego i objawy zatrucia	275
Przypadki zatruć/ekspozycji	276
Rokowania/leczenie	280
5.3. Rośliny zawierające olejek eteryczny bogaty w pulegon	280
Mięta polej	280
Charakterystyka botaniczna	282
Najczęściej mylone rośliny jadalne	283
Składniki toksyczne	284
Mechanizm działania toksycznego i objawy zatrucia	284
Przypadki zatruć/ekspozycji	285
Rokowania/leczenie	287
Piśmiennictwo	287

6. Rośliny o działaniu toksycznym i drażniącym na skórę	291
<i>Andrzej Parzonko</i>	
6.1. Rośliny powodujące kontaktowe zapalenie skóry z podrażnienia	293
Rośliny powodujące kontaktowe zapalenie skóry wywołane mechanicznym podrażnieniem	294
Rośliny powodujące kontaktowe zapalenie skóry wywołane chemicznym podrażnieniem	300
Rośliny zawierające ranunkulinę/protoanemoninę	300
Jaskier jadowity	300
Charakterystyka botaniczna	302
Mechanizm działania toksycznego i objawy ekspozycji	302
Przypadki ekspozycji	303
Rokowania/leczenie	305
Rośliny zawierające estry diterpenów	305
Objawy ekspozycji	307
Przypadki ekspozycji	307
Rokowania/leczenie	309
6.2. Rośliny powodujące alergiczne kontaktowe zapalenie skóry	309
Rośliny zawierające α -metyleno- γ -butyrolaktony	311
Rośliny zawierające laktony seskwiterpenowe	311
Objawy ekspozycji	312
Przypadki ekspozycji	314
Rokowania/leczenie	316
Rośliny zawierające tulipalinę A	317
Objawy ekspozycji	318
Przypadki ekspozycji	319
Rokowania/leczenie	319
Rośliny zawierające chinony	320
Objawy ekspozycji	321
Przypadki ekspozycji	321
Rokowania/leczenie	321
Rośliny zawierające pochodne fenolu, katecholu, rezorcynolu i kwasu salicylowego	322
Rośliny z rodziny Anacardiaceae - <i>Toxicodendron</i>	323
Objawy ekspozycji	325
Przypadki ekspozycji	325
Rokowania/leczenie	326
Inne rośliny z rodziny Anacardiaceae	326
Rośliny z rodziny Ginkgoaceae	327
Rośliny zawierające poliacetyleny	328
Bluszcz pospolity	328
Charakterystyka botaniczna	330
Objawy ekspozycji	331
Przypadki ekspozycji	331
Rokowania/leczenie	333
Rośliny zawierające disiarczki (disulfidy)	333

Rośliny zawierające izotiocyjany	333
6.3. Rośliny powodujące pokrzywkę kontaktową	334
6.4. Rośliny powodujące fotodermatozy	335
Rośliny zawierające furanokumaryny	335
Barszcz	337
Charakterystyka botaniczna	338
Mechanizm działania toksycznego i objawy ekspozycji	340
Przypadki ekspozycji	341
Rokowania/leczenie	345
Rośliny zawierające hiperycyne	346
Dziurawiec zwyczajny	346
Charakterystyka botaniczna	348
Mechanizm działania i objawy ekspozycji	349
Przypadki ekspozycji	349
Rokowania/leczenie	350
Piśmiennictwo	350
Skorowidz	359

oprac. BPK